

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİNİN ARAŞTIRILMASI: ATATÜRK ÜNİVERSİTESİNDE BİR ARAŞTIRMA

Doç.Dr.M. Dursun KAYA*
Araş.Gör.Dilşad GÜZEL**,
Öğr.Gör.Betül ÇUBUKÇU***

Özet

Küreselleşme ile birlikte meydana gelen, artan rekabet ortamı ekonomik faktörlerin değişmesine sebep olmuştur. Bu değişim beraberinde yenilikçilik, risk alma, başarıya, yaratıcılık, başarısızlığa direnç, azimli ve hırslı olma, bağımsız davranma gibi özellikleri taşıyan bireylerin önemini artırmıştır. Şüphesiz, bu rekabet ortamında başarılı olabilmenin en temel şartlarından biri girişimcilik özelliklerinin geliştirilmesidir. Bir girişimci aldığı eğitimden başlayarak bu eğitimden yararlanabilme yeteneğine, ailede ve toplumda kendisine tanınan olanaklara ve iş yüküne kadar her şeyi kendisine hareket noktası olarak görmelidir.

Bu çalışmada, Atatürk Üniversitesinde okuyan, farklı kültür ve ailelerden gelen, farklı değer yargılarına sahip; mühendislik, iktisadi ve idari bilimler fakültesi ve meslek yüksekokulunun ilgili bölümlerinde okuyan öğrenciler tercih edilmiştir. Bu öğrencilerin ileride iş hayatına atılarak birer müteşebbis olabilmelerini tetiklemek ve böyle bir eğilimlerinin olup olmadığını belirlemek amacıyla girişimcilik niyetinin ölçülmesine yönelik bir anket geliştirilmiştir. Bu anket de, Atatürk Üniversitesinin farklı bölümlerinde öğrenimlerine devam eden son sınıf öğrencilerinin girişimcilik niyetlerinin seviyelerinin ölçülmesinde temel girişimcilik özellikleri dikkate alınmıştır. Farklı bölümlerde okuyan öğrencilerin girişimcilik özellikleri demografik kıstaslar dikkate alınarak karşılaştırılmalı analizleri yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar değerlendirilmiş ve mevcut durum irdelenerek öğrenciler açısından gerekli çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, genç girişimciler

Investigation of the Entrepreneurship Tendencies of University Students: An Investigation in Atatürk University

Abstract

Occurring with globalization, increased competitive environment have caused changing economic factors. This change along with have increased importance of individuals have characteristics such as innovation, risk taking, achievement,

* Atatürk Üniversitesi, Erzurum Meslek Yüksekokulu, dursun@atauni.edu.tr

** Atatürk Üniversitesi, İİBF, dguzel@atauni.edu.tr

*** Atatürk Üniversitesi, Aşkale Meslek Yüksekokulu, betulbuladi@hotmail.com

creativity, resistance to failure, determined and ambitious, independent acts. Surely, in this competitive environment one of the main conditions to be successful develop entrepreneurship features. An entrepreneur should approach everything as a starting point such as the education he has his ability to benefit from this education and the opportunities provided by the family and the society.

In this study, students who studying at the Atatürk University, coming from different cultures and families, having different values; studying in the relevant sections of engineering, faculty of Economics and Administrative Sciences and vocational college have preferred. A questionnaire for measurement of entrepreneurial intentions have been developed to trigger the students getting a start in business in the future as one entrepreneur and in order to determine whether they have the such kind of tendency or not. In the questionnaire, the main entrepreneurship features have been taken into consideration in measuring level of entrepreneurial intentions of the senior students who continue their education in the different sections of the Atatürk University. The comparative analyses of entrepreneurial features of the students from different sections have been made, taking into account demographic criteria. The obtained results have been evaluated and the current situations have been explicated, therefore the necessary proposal solutions for students have been tried to bring.

Keywords: *entrepreneurship, young entrepreneur*

1. Giriş

Girişimcilik ya da müteşebbislik kavramı, Fransızca “entreprendre” ve Almanca’da “Unternehmen” sözcüklerinden türetilen ve Türkçe’de “üstlenmek” anlamına gelen bir fiildir. Bu bağlamda da girişimci, bir işletmeyi organize etme, yönetme ve risk alma şeklindeki sorumlulukları üstlenen kişiyi ifade etmektedir. Girişimcilik (entrepreneurship), girişimsel (entrepreneurial) ve girişimsel süreç (entrepreneurial process) kavramları da Entreprenre kavramından türetilmiştir (Arıkan, 2002, 27). Girişimcilği Naktiyok fırsat elde etmek için eşsizlikleri vurgulama, alternatif üretim süreçlerini inceleme ve onların optimizasyonunu sağlama faaliyeti şeklinde tarif ederken (Naktiyok, 2004, 2), Çelik, mevcut yapıyı yıkan yenilik yapma ve dinamik bir süreç olarak tanımlamış (Çelik, 2006, 468) ve Karabey ise yeni işletme kurmak, yenilik yapmak, mevcut bir işletmeyi büyütmek ve geliştirmek, yeni ürün ve hizmetler sunmak, değer yaratmak, risk üstlenmek, fırsat algılamak ve fırsattan yararlanmak (Karabey, 2009, 10) şeklinde tarif etmiştir. Günümüzde girişimcilik, yüksek düzeyde yaratıcılık kullanılarak ortaya çıkarılabilecek daha üstün durumlara varmak için bir yöntem olarak algılanmaktadır. Bir diğer tanıma göre girişimcilik; yaşadığımız çevrenin yarattığı fırsatları sezme, o sezgilerden düşler üretme, düşleri projelere

dönüştürme, projeleri yaşama taşıma ve zenginlik üreterek insan yaşamını kolaylaştırma becerisine sahip olmaktır (Arslan, 2002, 2).

Girişimci ise, piyasalardaki değişiklikleri sürekli izleyen, bu süreç içerisinde talep boşluklarını yakalayıp yeni talepler oluşturan, talepteki değişiklikleri zamanında fark ederek gerekli uyumu sağlayan, kaynakları bir araya getirip yatırımları gerçekleştiren, rekabetten ve riske girmekten kaçınmayan sorumluluk üstlenmekten çekinmeyen atak ve yaratıcı kişidir (Müftüoğlu, 1993, 15). Girişimci paranın varlığından ziyade, geniş bir anlayış ve algılayış gücünü birleştirip fayda yaratan kişidir. Zira bazı zihinsel yetenekler eğitimle veya parayla satın alınmayacak özelliklerdir. Örneğin başarıya arzusu, kendine güven, iş kurmaya hevesli olmak, başarısızlığa rağmen vazgeçmemek, risk almak, yaratıcılık, değişimi fırsat olarak görmek, insanları çalışmaya ikna etmek, hoşgörülü ve toleranslı olmak, vb özellikler. Benzer şekilde girişimcilik ekonomik güdülerden çok, psikolojik olarak başarıya ihtiyacından daha fazla etkilenmektedir. Girişimci bireyleri diğer bireylerden ayırmada ve başarılı girişimcileri ortaya çıkarmada, bireysel farklılıklar üzerinde durulmalı, bireyin önceki iş deneyimi, başarı ihtiyacı, üstün sosyal beceriler ve kişisel kararlılık gibi bireysel faktörlere odaklanılmalıdır (Yılmaz vd., 2009, 197).

2. Girişimcilik Türleri

2.1. Orijinal Girişimcilik

Orijinal girişimcilik; girişimcilerin öncelikle kendi güç, yetenek, algı sezgi, beceri, ustalık, deneyim, bilgi gibi özelliklerine dayanarak hayallerini düşlerini gerçekleştirmek üzere eyleme geçtikleri ve ilk defa sıfırdan başlayarak kurdukları girişimlerdir. İlk defa ve orijinal olma özelliği bu girişimciliğin tanımlanmasında belirleyici ve ayırıcı etmendir (Top, 2006, 8).

2.2. Kurumsal Girişimcilik

Kurumsal girişimcilik; genel anlamda büyük işletmelerin veya küçük işletmelerin kendi aralarında küçük girişimleri organize ettiği üst girişimciliktir. Daha çok olağan üstü koşulların gerekli kıldığı bir model olarak ortaya çıkmışsa da iki ana ekonomik amacın gerçekleştirilmesinde teşvik edilmişlerdir. Birinci amaç; ekonomik koşullar sebebiyle zorlanan KOBİ'lere destek olmak ve onların ayakta kalmalarını sağlamak, ikinci amaç ise; ülkenin ekonomik çıkarlarını uzun dönemde garanti altına alacak yeni girişimlerin kurulmasını kolaylaştırmaktır. Girişimcilerin artık her şeyi

kendileri tek başlarına üretecek entegre tesisler kurmak yerine; daha küçük parça, set ve diğer işler için bağımsız küçük girişimcileri teşvik ederek, koruyarak, yönlendirerek, teknolojik destekler vererek iş birliği yaparak birlikte çalışan, riski azaltıp faydayı maksimize etmeye çalışan bir girişimciliktir (Top, 2006, s.8).

2.3. Yönetici Tipi Girişimcilik

Bu girişimcilik tipinde diğerlerinden farklı olarak yönetim bir kişinin elinde değil uzman bir gruptadır. Kompleks aile şirketlerinde çoğunlukla görülen yönetici tipi girişimcilikte, girişimde tek kişinin kararından ziyade uzman fikrine de ihtiyaç duyulur

2.4. Yatırımcı Girişimcilik

Aile üyelerinin çoğunlukta olduğu bu girişim türünde aile üyelerinin ve işletme ortaklarının fikrinden yararlanılsa da nihai karar girişimcidedir. Yönetimde son sözü söyleme hakkı girişimcide olup, stratejik nitelikteki kararları kendisi almakta ve sadece rutin işlerin yürütülmesi görevini yöneticilere bırakmaktadır

2.5. Bilişimci Girişimcilik

Bu girişimci türünde yetenek, motivasyon ve bilişimin bir arada bulunması sonucunda ortaya çıkan sinerjiden yararlanılmaktadır. Yetenek, kalıtsal olmakla birlikte çevresel koşullardan etkilenecek de ortaya çıkabilmekte ve gelişebilmektedir. Motivasyon ise başarılı olma güdüsü ile ilgilidir. Yani insanın kendisini kanıtlama arzusu ve amaçlarına ulaşma isteği üzerine odaklanmasıyla ilgilidir. Bilişimde ise, eğitim, deneyim, bilgi-işlem ve iletişim konularına ağırlık verilmektedir. Belirtilen hususlardan eğitim ve deneyim bilişimci niteliğin gelişmesindeki ön koşuldur. Bilgisayarlardan elde edilen bilgilerden hızlı yararlanabilme olanağını sağlayan bilişim ve iletişim teknolojisi, bilişimci niteliği geliştiren faktörlerdir. Bu tür girişimci türüne daha çok sürekli olmayı başaran aile şirketlerinde rastlanmaktadır (Evirgen, 2004, 20–21).

2.6. Tepkisel Girişimcilik

İşletmesi ile ilgili yenilik ve değişimleri yaratmak yerine, başka girişimcilerin yaptıkları yeniliklere göre işletmesini değiştiren kişidir. Tüm yetki tepe yöneticidedir. Fakat çevre analizi etkin olarak yapılmaz. Doğal

olarak çevresel tepkileri, kendilerine baskı geldiği zaman yaptıkları, verdikleri söylenebilir. Rekabette yetersiz ve risk almada isteksizdirler.

2.7. Egemen Girişimcilik

Bu tür girişimlerin buldukları sektördeki yerleri çok güçlüdür ve piyasada kontrol edici olmaları nedeni ile pazar payları yüksektir. Egemen girişimciler yeniliklere kısmen açıktırlar ve riske fazla girmezler.

2.8. Yenilikçi Girişimcilik

Yaratıcı özelliklere sahip girişimcilerin yönettikleri örgütlere yüksek amaçlara yönelik yenilikler getirme çabalarının bir fonksiyonudur. Fonksiyonun işlenmesi için en önemli mesele doğru fırsatları yakalayabilme olduğundan, uygun ortam olduğunda kaynaklar en yüksek verimi sağlayacak şekilde kullanılır. Söz konusu yenilikler, işletmelerde belli başlı yeni bölümlerin temelini oluşturacak kadar radikaldir.

2.9. Durgun Bürokratik Girişimcilik

Durgun bürokratik girişimcilik, faaliyette bulunulan alanda dengeli şekilde gelişmenin sürdürülmesi ve yeni alanlara girerek riskin artırılmasından kaçılmasıdır. Bu girişimcilik türünün hâkim olduğu işletmeler pazar paylarının sürekliliği sebebi ile yeniliğe ve değişime pek duyarlılık göstermezler. Bunlara örnek olarak, KİT'ler ve pazarlama problemi olmayan özel sektör işletmeleri gösterilebilir. (Demirel, 26, 2003)

3. Girişimci Olmayı Belirleyen Faktörler

Girişimci olmayı belirleyen faktörler bireysel, çevresel ve örgütler açısından incelenebilir.

3.1. Bireysel Yaklaşım

Bireysel yaklaşımı benimseyen araştırmacılar, daha çok psikolojik, demografik ve kişilik özellikleri üzerinde durarak girişimciyi açıklamaya çalışırlar. Bu yaklaşıma göre girişimcilerin eşsiz, değer, tutum ve ihtiyaçları vardır. Bu nedenle psikolojik etki, kişilik özellikleri ve bireyin yaşadığı deneyimler girişimci olmayı etkiler.

3.2. Çevresel Yaklaşım

Bu yaklaşım girişimci olmanın temelinde bireysel özelliklerle, girişimcilik kararını etkileyen çevresel özelliklerin karşılıklı etkileşiminin yattığını savunur. Girişimcilik sosyal, politik, ekonomik, teknolojik ve kültürel koşullara bir tepkidir. Girişimsel davranışı bu koşullarla birlikte kişisel geçmiş, deneyim, kişilik, yetenek ve beceriler etkiler.

3.3. Firma Yaklaşımı

Bu yaklaşım, var olan işletme içerisinde yapılan faaliyetlere odaklanır. Başka bir ifade ile girişimciliği yöneticiliğe yaklaştıran bu bakış açısına göre, var olan işletmede yapılan faaliyetlerde girişimci olmayı belirler (Naktiyok, 2004, 13–19).

4. Başarılı Bir Girişimcinin Sahip Olması Gereken Temel Beceriler

Girişimciliği diğer yönetsel alanlardan ayıran bazı özellikler bulunmaktadır. Girişimciliğin bu temel becerileri üç başlık altında aşağıda tabloda ifade edilmiştir.

Tablo 1: Girişimcilerin sahip olmaları gereken temel beceriler

Teknik Beceriler	Yönetsel Beceriler	Bireysel Beceriler
Sözlü iletişim	Amaçları belirleme	İçsel denetim
Çevresel gözlem	Karar verme	Risk alma
Teknik yönetim bilgisi	İnsan ilişkileri	Yenilik yapma
Teknoloji	Pazarlama	Değişimi yönetmek
Kişiler arası ilişki	Finans	Kararlı olmak
Dinleyici olma	Muhasebe	Öngörü sahibi olmak
Örgütlenme	Yönetim	Değişimi tesis etmek
Şebeke kurabilme	Denetim	
Yönetim türü	Sorun çözme	
Usta(yetiştirici)olma	Girişim	
Takım oyuncusu olma	Yönetim geliştirme	

Bir girişimcinin sahip olduğu beceriler teknik, yönetsel ve bireysel olmak üzere üç ana başlıkta incelenmiştir. Teknik beceriler içerisinde yer alan, kişiler arası ilişki son zamanlarda önem kazanan kavramlardan biri olarak dikkat çekmektedir. Yönetsel beceriler, genelde bir yöneticide bulunması gereken özellikleri içerirken, bireysel beceriler içerisinde risk almak, yenilik yapmak ve değişimi yönetmek, bilgi çağı girişimcisinde öne çıkan temel belirleyicilerdir.

Girişimcilerin bazı özellikleri kısaca, makul riskleri göze almak, kararlı olmak, çok yönlü olmak, iş bitirici olmak, kendine güven duymak, eksiklerini görmek, iş konusunda titiz olmak şeklinde sıralanabilir. Bunların dışında, yenilikçi olmak, vizyon sahibi olmak, başarı ihtiyacı duymak, içsel denetim yapabilmek, belirsizliklere katlanabilmek, değer oluşturmak ve dönüşümü yönlendirmekte de girişimcilik özellikleri arasında yer almaktadır (Ercan vd, 2009, 68–69).

5. Girişimcinin Özellikleri

5.1. Özerklik (otonomi) – Bağımsızlık

Bağımsız davranış genellikle girişimcinin davranışsal bir tutumu olarak kabul edilir. Girişimcinin bağımsızlık oryantasyonunu keşfeden araştırmalar sınırlıdır. Başarılı girişimcinin birçok tanımı vardır. Bağımsız girişimciler, statükoyu reddedenleri onaylamaksızın fikirlerini ve yaratıcılıklarını ifade ederler. Bağımsızlık ya da özerklik davranışı girişimcilik konsepti için merkezdir. Girişimcilikle birleşen başlangıç süreci için bağımsızlık önemlidir. Özerklik davranışları için ölçümler girişimcilik alanları içinde takip ile başlar. Bağımsız davranışlara karşı oryantasyon yetenek ve fırsatların takibinde kendini yönetmek gereklidir. Risk, oryantasyon ve yenilikçi davranış, fırsatçı davranışla ilgilidir (Sollymossy, 1998, 56).

5.2. Risk Alma

Girişimci adayları tam olarak sonucunu bilmeden hesaplı ve akıllıca kumar oynamadan risk altına girebilen kişilerdir. Risk altına girmek yaratıcılık ve yenilikçi olmakla ilişkilidir ve düşünceleri gerçekleştirebilmek için gereklidir. Risk altına girmek, özgüvenle ilişkilidir. Kendi yeteneklerine olan güveni ne kadar çoksa, o kadar verdiği kararların sonuçlarını etkileyebileceğine güvenir ve o kadar da başkalarının risk olarak gördüğü koşulların altına girebilir. Bir girişimci gereksiz riskler altına girmez. Duygularının denetimine sahip olarak yalnızca kazançları içeren riske eşit ya da daha çok olduğu koşullarda riski kabullenir (Gözek, 2006, 4).

5.3. Kişisel Kontrol

Kişisel kontrol, bireyin, olayların dış etkenler tarafından şekillenmesinden ziyade kendi davranışları sonucu şekillendiğine inanmasıdır. Kişisel kontrol, Rotter, tarafından karakteristik bir girişimci özelliği olarak, kabul edilmiştir. Kişisel kontrol düşüncesi, girişimciye, tüm

olaylar senin davranışınla şekilleniyor düşüncesini vererek, şans ve diğer çevresel etkenlerin olaya etkisini, göz ardı etmesini sağlar. Kişisel kontrol özelliği girişimciye, hareketlerinde bağımsız olma ve kendi önceliklerini belirleme imkânı vermektedir. Bu anlayış, girişimciye kararlarını kendisinin vermesini ve hareketlerini de bu kararlar doğrultusunda şekillendirmesini telkin eder (Avşar, 2007, 14).

5.4. Fırsatçılık

Girişimciler, başkalarının kaçırdığı fırsatları yaratan kişilerdir. Onlar bu fırsatları, bilgi elde etme ve sentezleme yolu ile yaratırlar. Çünkü bilgi girişimcilerin düşük ve yüksek riskleri tanımlamalarını, fırsatları anlamalarını ve sınırlarını algılamalarını sağlar. Girişimciler elde ettikleri bilgi sayesinde, fırsat yaratmak için yenilikçi ve yaratıcı olabilir, orijinal pazar nişleri ortaya çıkarabilir, kaynakları bulabilir ve işi şansa bırakmayarak bilinçli ve disipline edilmiş bir çaba gösterebilirler. Başarılı girişimci, kaynak, yapı ve stratejiden daha fazla fırsat üzerine odaklanır (Naktiyok, 2004, 25).

5.5. Yenilikçilik

Drucker, yeniliği, refah yaratma potansiyelini güçlendiren bir olgu olarak görmektedir. Gerçekten, girişimciler ekonomide büyük yenilikçi güç olarak algılanabilirler. Örneğin; dünya üzerinde geliştirilen birçok yeni ürün girişimci çabaların sonucudur. Bunun en önemli nedenlerinden biride, girişimcinin girişimcilik faaliyetleri boyunca, edindiği değişik deneyimlerdir. Bu deneyimler girişimciyi sorunlara çözümler bulma konusunda teşvik eder ve yenilikler yapmaya yönlendirir (Avşar, 2007, 17).

5.6. Başarı

Başarı ihtiyacı girişimsel davranışı yönlendiren bir faktördür. Yüksek başarı ihtiyacına sahip olan bir birey, kendine güvenir, hesaplanmış riskler almaktan hoşlanır, çevresini aktif olarak araştırmaktan haz duyar ve yaptığı bir şeyi nasıl daha iyi yapacağını somut ölçütlerle merak eder. Bu tür davranışlar onun girişimci olma olasılığını artırır (Naktiyok, 2004, 24).

5.7. Kendini Beğenme

Özellikli işlerde, kendini beğenmenin, başarı için gerekli olan girişimsel davranış üzerinde etkili olduğu tartışılır. Kendini beğenme ayrıca sosyal ve özellikli işler içindir. Araştırmalar girişimcilerin kendini beğenme

seviyelerinin girişimci olmayanlardan daha fazla olduğunu gösterir (Sollymossy, 1998, 54).

6. Girişimciliğin Hızlandırılması ve Üniversiteler

Üniversiteler temel hedefleri yanında, ekonomik değişimleri de inceleyerek, faaliyetlerini bu değişimler doğrultusunda revize etmelidirler. Bu yeniden yapılanma faaliyetleri, üniversite kavramı, örgüt yapısı ve eğitim anlayışlarını kapsayacak şekilde, gerek görülen tüm alanları içine almalıdır (Odabaşı, 2005). Bu konularda üniversitelerin yapması gereken üç temel faaliyet vardır.

- ✓ Bütün üniversite çağında bir girişimcilik kültürünün oluşturulması ve devamının sağlanması
- ✓ Girişimciliğin daha iyi anlaşılması için ayrı girişimcilik derslerinin konulması
- ✓ Kendi işini kurmak isteyen kişilere özel eğitim programları düzenlenmesi

En verimli girişimcilik ortamı bu unsurların hep bir arada kullanıldığı ve birbirlerini destekledikleri durumlardır. Örnek verecek olursak, girişimcilik kültürü ve girişimcilikle ilgili ders seçimi yeni işlere başlamayı ve bu işlerin kalitesini olumlu bir şekilde etkileyecektir. Daha önce bu tür eğitimlere katılan kişiler derslere kendi tecrübelerini de katacakları için dersler daha faydalı hale gelecektir (Demirdöğen, 2004, 143). Böylece eski anlayışlar yıkılarak, zeki, yetenekli beyinlerin daha etkin kullanımı mümkün olacak ve girişimcilik kültürü daha iyi anlatılarak, öğrenciler tarafından daha iyi benimsenmesi sağlanabilecektir (Avşar,2007,11).

7. Üniversitelerde Girişimcilik Eğilimlerinin Araştırılması

Üniversitelerde girişimcilik eğilimlerinin araştırılması, üniversitelere yeni kimlik sorumluluk yükleyecek sonuçlar üretebilecektir. Böylece üniversiteler geleneksel kimliklerinden çıkarak, girişimci bir kimlik kazanacaktır. Girişimci bir üniversite kimliği oluşturma çabaları, başta A.B.D.'de olmak üzere, son yıllarda Avrupa ülkelerindeki üniversitelerde de örnek alınarak uygulanmaya çalışılmaktadır. 1990'lı yıllar, bu ülkelerde oluşan girişimci bir üniversite sistemi ile karakterize edilebilir. Genel olarak odaklanma, üniversite ile endüstri arasında çalışan bağımsız kuruluşların yaratılmasından, üniversiteye yeni özellikler ve işlevler eklenmesine doğru kaymıştır. Günümüzde özellikle İngiltere ve Hollanda başta olmak üzere,

hemen her AB ülkesinde üniversite buluşlarının patent, lisans ve araştırma gelirleri ile korunması, üniversitelerce oluşturulan şirketler ve ortaklıklar yoluyla yeni kaynakların yaratılması, ulusal bölgesel kalkınmaya, zenginleşmeye katkıların artırılması ve yaşam boyu eğitim gibi konular üzerinde uygulamalar, yoğun tartışmalar sürmektedir. Bu açıdan girişimci üniversite kavramı içinde; üniversitenin öğrencisi, verilen eğitimi, kurumsal yapısı, üyeleri (akademik personel, öğrenciler, çalışanlar), üniversite ile çevrenin etkileşimi şeklinde, girişimci yapılanmalar oluşturulmaktadır (Odabaşı, 2005, 95).

8. Materyal Method

İleride iş hayatına atılarak birer girişimci olabilmelerini tetiklemek ve girişimci eğilimlerinin olup olmadığını belirlemek amacıyla Atatürk Üniversitesinin bazı akademik birimlerinde öğrenimlerine devam eden son sınıf öğrencilerine yönelik bir anket geliştirildi. Ankette demografik özellikleri belirlemeye yönelik soruların yanı sıra, öğrencilerin girişimci olup olmadıklarını belirlemeye yönelik özerklik, kişisel kontrol ve fırsatçılık faktörlerini içeren sorular mevcuttu. Girişimcilik faktörleri içinde yer alan sorular, 5'li likert ölçeği şeklinde (1 kesinlikle katılmıyorum 5 kesinlikle katılıyorum) puanlandırılması istenen sorular idi. Atatürk Üniversitesinin Mühendislik ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Aşkale Meslek Yüksekokulu ile Erzurum Meslek Yüksekokulunun muhtelif bölüm ve programlarının son sınıf öğrencileri ile Erzincan Üniversitesi, Tercan Meslek Yüksekokulunun son sınıf öğrencileri arasından seçildi. Örneklem normal ve ikinci öğretime (gece) devam eden öğrenciler dahil edildi. Araştırmamıza katkıda bulunmayı gönüllü olarak kabul eden öğrenciler rastgele ve tabakalama örneklem yöntemi ile belirlendi ve 191 öğrenciye anket uygulandı. Farklı bölümlerde okuyan öğrencilerin girişimcilik özellikleri demografik kıstaslar dikkate alınarak SPSS istatistik paket programı aracılığı ile karşılaştırılmalı analizlere tabi tutuldu. Bu çalışma kapsamına ankette yer alan faktörlerden, özerklik, kişisel kontrol ve fırsatçılık gibi girişimcilik özellikleri cinsiyet, medeni durum, öğrenim şekli ile yaş, akademik birim gibi demografik özelliklerine göre students' t testi ile varyans analizine tabi tutuldu.

9. Araştırma Bulguları

Öğrencilere ait demografik özellikler aşağıdaki tabloda yer aldığı gibidir (Tablo 2).

Tablo 2. Son sınıf öğrencilere ait demografik özellikler

	N	%
Cinsiyet (N=191)		
Bay	115	60.2
Bayan	76	39.2
Yaş (N=189)		
17-19	26	13.8
20-22	114	60.3
23-25	36	19.0
26 ve üzeri	13	6.9
Medeni Durum (N=182)		
Evli	15	8.2
Bekâr	167	91.8
Akademik Birim (N=191)		
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	29	15.2
Mühendislik Fakültesi	28	14.7
Meslek Yüksekokulları	134	70.1
Öğretim Şekli (N=191)		
Normal Öğretim	118	62.4
İkinci Öğretim (Gece)	71	37.6

Özerklik, kişisel kontrol ve fırsatçılık gibi girişim özellikleri cinsiyete göre ortalama puanları karşılaştırıldığında, sadece özerklik özelliği cinsiyete göre anlamlı ($t=2.21$,)

Tablo 3. Girişimcilik özelliklerinin cinsiyet, medeni durum ve öğretim şekline göre karşılaştırılması

Girişimcilik Özellikleri	Bay		Bayan		t
	Ortalama	Std. Sap.	Ortalama	Std. Sap.	
Özerklik	3.60	0.98	3.28	1.07	2.21*
Kişisel kontrol	3.83	0.77	3.84	0.71	-0.04
Fırsatçılık	3.44	0.69	3.45	0.67	-0.01
	Evli		Bekâr		
Özerklik	3.45	1.04	3.49	1.03	-0.16
Kişisel kontrol	3.17	0.67	3.47	0.68	-1.67
Fırsatçılık	3.56	0.55	3.86	0.77	-1.49
	Normal öğretim		İkili öğretim		
Özerklik	3.31	1.08	3.72	0.89	-2.72**
Kişisel kontrol	3.47	0.68	3.39	0.72	1.21
Fırsatçılık	3.89	0.78	3.74	0.69	0.75

* : 0.05'de önemli

** : 0.01'de önemli

$p<0.05$) iken diğer iki girişimcilik özellikleri bakımından anlamlı değildir. Öğrencilerin medeni durumları bakımından girişimcilik özellikleri incelendiğinde, evli ya da bekâr olmanın girişimcilik özelliğine etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Diğer taraftan öğrencilerin gece ya da gündüz öğrenimlerine devam etmeleri açısından yine sadece özerklik-otonom bakımından aralarında anlamlı fark bulunmuştur ($t=-2.72$, $p<0.01$) Tablo 3.Özerklik, kişisel kontrol ve fırsatçılık gibi girişimcilik özellikleri önce farklı yaş gruplarına göre daha sonra 3 farklı akademik birime göre karşılaştırıldı. Her iki karşılaştırmada da son sınıf öğrencilerinin girişimcilik özellikleri bakımından aralarında istatistikî olarak anlamlı fark bulunmadı (Tablo 4).

Tablo 4. Girişimcilik özelliklerinin yaş ve akademik birime göre karşılaştırılması

Yaş ve Akademik Birim	Özerklik	Kişisel kontrol	Fırsatçılık
	Ort. $\pm$ SS	Ort. $\pm$ SS	Ort. $\pm$ SS
Yaş (N=189)			
17-19	3.59 $\pm$ 1.05	3.66 $\pm$ 0.68	3.76 $\pm$ 0.63
20-22	3.51 $\pm$ 1.04	3.46 $\pm$ 0.68	3.95 $\pm$ 0.68
23-25	3.31 $\pm$ 1.03	3.25 $\pm$ 0.69	3.68 $\pm$ 0.96
26 ve üzeri	3.52 $\pm$ 0.97	3.28 $\pm$ 0.69	3.55 $\pm$ 0.64
One-way anova testi (F)	0.45	0.11	0.09
Akademik Birim (N=191)			
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	3.14 $\pm$ 1.02	3.52 $\pm$ 0.65	3.97 $\pm$ 0.93
Mühendislik Fakültesi	3.51 $\pm$ 1.04	3.35 $\pm$ 0.77	3.92 $\pm$ 0.71
Meslek Yüksekokulları	3.54 $\pm$ 1.02	3.45 $\pm$ 0.68	3.79 $\pm$ 0.71
One-way anova testi (F)	1.77	0.42	1.05

10. Sonuç ve Öneriler

Araştırma bulgularına göre, girişimcilik için gerekli olan özelliklerden özerklik cinsiyete ve öğrenim şekline (normal ve ikinci öğretim) göre farklılık gösterirken, fırsatçılık ve kişisel kontrol cinsiyete ve öğrenim şekline (normal ve ikinci öğretim) göre farklılık göstermemiştir. Öğrenim şekline baktığımızda ise öğrencilerin %62,4'ü normal öğretime devam ederken %37,6'sı ikili öğretime devam etmektedirler. Öğrencilerin, girişimcilik özelliklerinden özerklik bakımından normal ve ikili öğretim arasında farklılık tespit edilmiştir. Buna göre, ikili öğretimde eğitim alan öğrencilerin özerklik bakımından daha gelişmiş olduklarını söyleyebiliriz. Ayrıca girişimcilik özelliklerinden özerklik, fırsatçılık ve kişisel kontrol açısından akademik birimler arasında bir farklılık tespit edilmemiştir. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Mühendislik Fakültesi ve Meslek

Yüksekokullarının öğrencilerinin özerklik, fırsatçılık ve kişisel kontrol açısından birbirlerine yakın sonuçlar elde edilmiş ve aralarında istatistikî olarak fark bulunamamıştır. Her ne kadar bazı demografik özelliklere göre girişimcilik özellikleri bakımından aralarında fark bulunamamış olsa da, tablo 3 ve tablo 4'deki ortalama skorlara bakıldığında puanların oldukça iyi sayılabilecek düzeyde yüksek olduğu gözlenebilmektedir. Bu da öğrencilerin girişimciliğe eğilimli olduklarını göstermektedir.

Araştırma bulguları öğrencilerin girişimci eğiliminde oldukları ekinde görülse de, öğrencilere öğrenim süresi içerisinde girişimcilik ile alakalı derslerin konulmasının mevcut girişimcilik özelliklerini dışı vurmalarını sağlamak ve etkin bir girişimcilik ruhunu oluşturmak bakımından fayda sağlayacaktır. Ayrıca, öğrencilerin mezuniyetlerinden sonra kendi işlerini kurmaları konusunda girişimcilikle ilgili bazı yerli ve yabancı kaynaklardan destek sağlanmış projeler eşliğinde girişimcilik eğitim programlarının düzenlenmesinin faydalı olacağı bir gerçektir.

KAYNAKÇA

- ARIKAN, S.**, (2002), Girişimcilik Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- ARSLAN, K.**, (2002), Üniversiteli gençlerde mesleki tercihler ve girişimcilik eğilimleri, Doğu Üniversitesi Dergisi, 6, 1–11
- AVŞAR, M.**, (2007), Yüksek öğretimde öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin araştırılması, Çukurova üniversitesinde bir uygulama, basılmamış yüksek lisans tezi, Adana
- ÇELİK, A.**, (2006), Bir istihdam politikası olarak girişimcilik, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Uluslararası girişimcilik kongresi, Bişkek
- DEMİRDÖĞEN, O.**, 2004, Küçük İşletme Yönetimi ve Stratejik Planlama, ticaret odası yayınları, Erzurum
- DEMİREL, E.**, 2003, Girişimcilik kültürü, basılmamış yüksek lisans tezi
- ERCAN, S., GÖKDENİZ, İ.**, Girişimciliğin Gelişim Süreci ve Girişimcilik Açısından Kazakistan bilig - Bahar / 2009 sayı 49: 59–82
- EVİRGEN, B.**, 2006, Türkiye de çiçekçilik sektöründe aile işletmelerinin girişimcilik profilinin belirlenmesi ve yönetsel sorunların bölgesel olarak araştırılması, basılmamış doktora tezi, İstanbul

- GÖZEK**, 2006, Girişimci adayının özellikleri, girişimcilik eğilimleri ve girişimci adaylarına sağlanan destekler, basılmamış yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş
- KARABEY, C**, 2009,Girişimcilikte fırsat tanımlamayı etkileyen bireysel faktörler: beşeri ve sosyal sermaye perspektifi, basılmamış doktora tezi, Erzurum
- MÜFTÜOĞLU, T**, 1993, Girişimcilik, Anadolu üniversitesi yayınları, Eskişehir
- NAKTİYOK, A**, 2004, İç Girişimcilik, Beta Yayınevi, İstanbul
- ODABAŞI, Y**, 2005, ”Değişim ve Dönüşümün Aracı Olarak Girişimci Üniversite”,Girişimcilik ve Kalkınma dergisi
- SOLLYMOSSY, E**, Entrepreneurial dimensions: the relationship of individual, venture and environmental factors to success, case Western Reserve University, 1998
- TOP, S**. 2006, Girişimcilik Keşif Süreci, 1. Basım, İstanbul: Beta Yayınevi.
- YILMAZ, E, SÜNBÜL, A**, 2009 üniversite öğrencilerine yönelik girişimcilik ölçeğinin geliştirilmesi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 21